

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ

1. **Назив квалификације:** Авио-техничар за ваздухоплов и мотор
  2. **Сектор - подручје рада:** Машинство и обрада метала
  3. **Ниво квалификације:** IV
  4. **Сврха квалификације:** Одржавање и опслуживање борбених ваздухоплова
  5. **Начин стицања квалификације:**
Квалификација се стиче након успешног завршеног процеса образовања у средњој стручној школи.
  6. **Трајање образовања:**
Програм средњег стручног образовања за стицање квалификације траје четири године.
  7. **Начин провере:**
Достигнутост исхода програма средњег стручног образовања се проверава на матурском испиту који спроводи средња школа.
  8. **Заснованост квалификације:**
Квалификација се заснива на опису рада, циљевима стручног образовања и исходима стручног образовања.
Права обавезе и дужности Авио-техничар за ваздухоплов и мотор дефинисане су документом Европске комисије (EU) 1321/2014 (Regulation on the continuing airworthiness of aircraft and aeronautical products, parts and appliances, and on the approval of organisations and personnel involved in these tasks) тј. Правилником о обезбеђивању континуиране пловидбености ваздухоплова и других ваздухопловних производа, делова и уређаја и о одобравању ваздухопловно-техничких организација и особља које се баве овим пословима, као и Правилном Ваздухопловно техничке службе (бр. 119-9/85), затим Правилником о одржавању војне опреме и наоружања Министарства одбране и Војске Србије (СВЛ бр. 6/2013) и функционалним надлежностима регулисаним у Упутствима о раду јединица Војске Србије у којима се регулишу мере, радње и поступци техничког особља за одржавање борбених ваздухоплова.
- 8.1 Опис рада**
- Дужности - стручне компетенције:**
- Вршење прегледа исправности и отклањање мањих неисправности елемената, компонената и система борбених авиона;
  - Вршење прегледа исправности и отклањање мањих неисправности елемената, компонената и система борбених хеликоптера;
  - Вршење прегледа исправности и отклањање мањих неисправности елемената, компонената и система турбомлазних мотора;

- Вршење прегледа исправности и отклањање мањих неисправности елемената, компонената и система клипних мотора
- Опслуживање и сервисирање борбених ваздухоплова;
- Коришћење, читање, писање и комуницирање на језику на коме је написана техничка документација борбених ваздухоплова;;
- Примена људског фактора и питања људских перформанси (human performance).

Дужности - стручне компетенције	Задаци - јединице компетенција
Вршење прегледа исправности и отклањање мањих неисправности елемената, компонената и система борбених авиона	<ul style="list-style-type: none"> - преглед исправности елемената, компоненти и система борбених авиона; - анализа квара елемената, компоненти и система борбених авиона; - отклањање мањих неисправности елемената, компоненти и система борбених авиона; - монтажа и демонтажа основних елемената и компонената и система борбених авиона; - подешавање елемената и компонената система борбених авиона.
Вршење прегледа исправности и отклањање мањих неисправности елемената, компонената и система борбених хеликоптера	<ul style="list-style-type: none"> - преглед исправности елемената, компоненти и система борбених хеликоптера; - анализа квара елемената, компоненти и система борбених хеликоптера; - отклањање мањих неисправности елемената, компоненти и система борбених хеликоптера; - монтажа и демонтажа основних елемената и компонената система борбених хеликоптера; - подешавање елемената и компонената система борбених хеликоптера; - тракирање лопатица и анализа вибрација.
Вршење прегледа исправности и отклањање мањих неисправности елемената, компонената и система турбомлазних мотора	<ul style="list-style-type: none"> - преглед исправности елемената, компоненти и система турбомлазних мотора; - анализа квара елемената, компоненти и система турбомлазних мотора; - отклањање мањих неисправности елемената, компоненти и система турбомлазних мотора; - монтажа и демонтажа основних елемената и компонената и система турбомлазних мотора; - подешавање елемената и компонената турбомлазних мотора; - инсталација погонске групе; - складиштење мотора и заштита; - праћење параметара мотора и рад на земљи.
Вршење прегледа исправности и отклањање мањих неисправности елемената, компонената и система клипних мотора	<ul style="list-style-type: none"> - преглед исправности елемената, компоненти и система клипних мотора; - анализа квара елемената, компоненти и система клипних мотора; - отклањање мањих неисправности елемената, компоненти и система клипних мотора; - монтажа и демонтажа основних елемената и компонената система клипних мотора; - подешавање елемената и компонената подешавање елемената, компонената и система клипних мотора; - складиштење и заштита мотора; - праћење параметара мотора и рад на земљи; - инсталација погонске групе.
Опслуживање и сервисирање	<ul style="list-style-type: none"> - прихват и отпремање борбеног ваздухоплова на лет;

Дужности - стручне компетенције	Задаци - јединице компетенција
борбених ваздухоплова	<ul style="list-style-type: none"> - преглед и провера функционисања система борбених ваздухоплова; - провера и пуњење борбених ваздухоплова са прописаним течностима и флуидима; - припрема земаљских средстава, прикључење и напајање са уређајима за преглед и стартовање борбених ваздухоплова; - утврђивање припремљености и исправности борбених ваздухоплова за употребу; - документовање о спремности борбеног ваздухоплова за употребу у техничкој документацији борбеног ваздухоплова – ВОБ-055; - паркирање, смештај и заштита борбених ваздухоплова на стајанци.
Коришћење, читање, писање и комуницирање на језику на коме је написана техничка документација борбених ваздухоплова	<ul style="list-style-type: none"> - разумевање техничке документације борбених ваздухоплова на српском и енглеском језику; - попуњавање техничке документације борбених ваздухоплова на српском и енглеском језику; - одабир и коришћење каталога делова произвођача; - стручно комуницирање са колегама на српском и енглеском језику.
Примена људског фактора и питања људских перформанси (human performance)	<ul style="list-style-type: none"> - поштовање људских могућности и ограничења; - избегавање опасности на радном месту; - управљање грешкама; - примена прописаних мера заштите; - вођење рачуна о међуљудским односима; - примена важећих стандарда и прописа који се користе при одржавању борбених ваздухоплова.

Напомена: Категорија дозволе А подељена је на под категорије, с обзиром на комбинације авиона, хеликоптера, турбинских и клипних погонских група.

Поткатегорије су:

- А 1.1 Авиони са турбинском погонском групом
- А 1.2 Авиони са клипном погонском групом
- А 1.3 Хеликоптери са турбинском погонском групом
- А 1.4 Хеликоптери са клипном погонском групом

7.1.1 Екстремни услови под којима се обавља посао са стеченом квалификацијом:

- бука која онемогућава нормалну комуникацију;
- лоше осветљење (недостатак дневне светлости, вештачко осветљење);
- јаке вибрације;
- рад у скученом простору;

- рад на екстремним температурама;
- сменски рад;
- рад са опасним материјама.

7.1.2 Изложеност ризицима при обављању посла са стеченом квалификацијом:

- ризик од механичких повреда;
- ризик од хемијских повреда;
- ризик од различитих професионалних обољења;
- ризик од излагања узроцима стреса.

7.1 Циљеви стручног образовања

Циљ, стручног образовања за квалификацију АВИО-ТЕХНИЧАР ЗА ВАЗДУХОПЛОВ И МОТОР је оспособљавање ученика да стекне основе знања за рад на одржавању и опслуживању борбених ваздухоплова који се користе у Војсци Србије. Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развој каријере, унапређивања запошљивости, усмерава да лица буду оспособљавана за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у процесу рада;
- тимски рад;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу.

7.2 Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
Вршење прегледа исправности и отклањање мањих неисправности елемената, компонената и система борбених	<ul style="list-style-type: none"> - разликује основне системе борбених авиона; - познаје основне прописе и рокове рада појединих уређаја и делова опреме и борбених авиона у целини; - користи одговарајућа знања из 	<ul style="list-style-type: none"> - користи алат и рукује специфичном опремом неопходном за спровођење одржавања борбених авиона; - одабира и користи каталоге делова произвођача; - врши проверу компонената основних система и структуре борбених авиона; 	<ul style="list-style-type: none"> - савесно, одговорно и уредно обавља поверене му послове - позитивно се односи према примени заштитних мера на радном месту - испољава љубазност, комуникативност,

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
авиона	<p>рачунарства и информационе технологије;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликује основне елементе, компоненте и структуру борбених авиона; - објасни принцип рада система борбених авиона; - објасни начин функционисања и улогу основних елемената компонената и структуре борбених авиона; - разликује карактеристике и својства материјала који се употребљавају на борбеном авиону. 	<ul style="list-style-type: none"> - утврди квар и врсту грешке на основним системима и структури борбених авиона; - врши монтажу и демонтажу основних делова на борбеном авиону; - отклони једноставне кварове на борбеном авиону (наведене у Књижици одржавања борбеног авиона ВОБ – 055 и у PART – 145); - испитује и подешава компоненте основних система и делове конструкције борбених авиона; - примењује информационе технологије за одржавање борбених авиона; - води прописану техничку документацију борбеног авиона. 	<p>предузимљивост, ненаметљивост и флексибилност у односу према клијентима и сарадницима</p> <ul style="list-style-type: none"> - испољава позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности опреме и средстава за рад - ефикасно организује време - испољава позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима
Вршење прегледа исправности и отклањање мањих неисправности елемената, компонената и система борбених хеликоптера	<ul style="list-style-type: none"> - разликује основне системе борбених хеликоптера; - познаје основне прописе и рокове рада појединих уређаја и делова опреме и борбених хеликоптера у целини; - користи одговарајућа знања из рачунарства и информационе технологије; - разликује основне елементе, компоненте и структуру борбених хеликоптера; - објасни принцип рада система борбених хеликоптера; - објасни начин функционисања и улогу основних елемената, компонената и структуре борбених хеликоптера; 	<ul style="list-style-type: none"> - користи алат неопходан за спровођење одржавања борбених хеликоптера; - врши проверу компонената система борбених хеликоптера; - утврди квар и врсту грешке на системима борбених хеликоптера; - отклони једноставне кварове на борбеном хеликоптеру (наведене у Књижици одржавања борбеног авиона ВОБ – 055 и у PART – 145); - одржава и подешава елементе система борбених хеликоптера; - примењује информационе технологије за одржавање борбених хеликоптера; - води прописану техничку документацију борбених хеликоптера. 	

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
	<ul style="list-style-type: none"> - разликује карактеристике и својства материјала који се употребљавају на борбеном хеликоптеру. 		
<p>Вршење прегледа исправности и отклањање мањих Неисправности елемената, компонената и система турбомлазних мотора</p>	<ul style="list-style-type: none"> - објасни принцип рада турбомлазних мотора; - разликује основне системе турбомлазних мотора; - разликује основне елементе, компоненте и структуру турбомлазних мотора; - објасни принцип рада система турбомлазних мотора; - разликује карактеристике и својства материјала који се употребљавају код турбомлазних мотора 	<ul style="list-style-type: none"> - користи алат неопходан за спровођење одржавања турбомлазних мотора; - врши проверу компонената система турбомлазних мотора; - утврди квар и врсту грешке на системима турбомлазних мотора; - отклони једноставне кварове на турбомлазном мотору (наведене у Књижици одржавања борбеног авиона ВОБ-055 и у PART-145); - одржава и подешава елементе система турбомлазних мотора; - води техничку документацију турбомлазних мотора. 	
<p>Вршење прегледа исправности и отклањање мањих неисправности елемената, компонената и система клипних мотора</p>	<ul style="list-style-type: none"> - објасни принцип рада клипних мотора; - разликује основне системе клипних мотора; - разликује основне елементе, компоненте и структуру клипних мотора; - објасни принцип рада система клипних мотора; - разликује карактеристике и својства материјала који се употребљавају код клипних мотора. 	<ul style="list-style-type: none"> - користи алат неопходан за спровођење одржавања клипних мотора; - врши проверу компонената система клипних мотора; - утврди квар и врсту грешке на системима клипних мотора; - отклони једноставне кварове на клипном мотору (наведене у Књижици одржавања борбеног авиона ВОБ-055 и у PART-145); - одржава и подешава елементе система клипних мотора; - води техничку документацију клипних мотора. 	
<p>Опслуживање и</p>	<ul style="list-style-type: none"> - познаје прописе и специфичне 	<ul style="list-style-type: none"> - врши прихват и паркирање борбеног 	

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
сервисирање борбених ваздухоплова	<ul style="list-style-type: none"> процедуре припреме борбених ваздухоплова за употребу; - објасни процедуре пуњења борбених ваздухоплова течностима и гасовима; - познаје поступке за утврђивање припремљености борбеног ваздухоплова за лет; - објасни радње и поступке сервисирања борбених ваздухоплова са спољним земаљским агрегатима; - познаје и користи средстава за пуњење и агрегате за напајање борбених ваздухоплова. 	<ul style="list-style-type: none"> ваздухоплова са лета; - користи неопходан алат и опрему у процесу опслуживања ваздухоплова; - распореди земаљска средства неопходна за сервисирање ваздухоплова; - допуни ваздухоплов са течностима и гасовима; - прикључује земаљске агрегате за испитивање и покретање ваздухоплова; - утврђује припремљеност и исправност ваздухоплова за лет; - реферише посаду борбеног ваздухоплова о припремљености за лет по прописаној терминологији. 	
Коришћење, читање, писање и комуницирање на језику на коме је написана техничка документација борбених ваздухоплова	<ul style="list-style-type: none"> - познаје ваздухопловно техничку документацију у систему одржавања борбених ваздухоплова; - разликује ваздухопловно техничку документацију по врсти и типу борбених ваздухоплова; - познаје ваздухопловно техничку кореспонденцију примењену за одржавање и опслуживање ваздухоплова; - познаје терминологију за кореспонденцију са посадом за пријем података и извештавање о стању борбених ваздухоплова на српском и енглеском језику. 	<ul style="list-style-type: none"> - одабира, чита и користи ваздухопловно техничку документацију за одржавање и опслуживање борбених ваздухоплова на српском и енглеском језику; - детектује и отклања неисправности на системима борбених ваздухоплова коришћењем ваздухопловно техничке документације на српском и енглеском језику; - врши кореспонденцију са колегама у складу са прописаном терминологијом на српском и енглеском језику; - врши пријем и предају извештаја о стању ваздухоплова и његових система са посадом борбеног ваздухоплова примењеном кореспонденцијом на српском и енглеском језику. 	
Примена људског	- разуме значај проучавања људског	- примењује мере заштите на раду.	

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
фактора и питања људских перформанси (human performance)	фактора: - познаје опасности свог радног места; - објасни физиолошке карактеристике човека; - објасни психолошке карактеристике човека; - познаје начине управљања грешкама; - разликује важеће стандарде и прописе који се примењују при одржавању ваздухоплова.		